

Використання можливостей штучного інтелекту в студентських роботах: чи має місце бути?

Слесарчук В.Ю.

Дніпровський державний медичний університет

У сучасному світі стрімкого розвитку цифрових технологій штучний інтелект (ШІ) впевнено входить у різні сфери нашого життя — від медицини до юриспруденції, від мистецтва до освіти. Застосування ШІ більше не обмежується дослідницькими лабораторіями та широко інтегрований у повсякденне життя: широке використання медичних пристроїв (FDA США схвалила 223 медичних пристроїв на основі роботи ШІ). Особливо гострою постає тема використання ШІ студентами у процесі навчання, зокрема при написанні рефератів, курсових і дипломних/кваліфікаційних/магістерських робіт (особливо це стосується спеціальностей «Фармація, промислова фармація» та «Терапія та реабілітація»). Цей феномен викликає не лише етичні, а й правові питання, які потребують глибокого осмислення.

На сьогодні права база щодо використання штучного інтелекту в освіті недосконала. Більшість законодавств, зокрема українське, не містять прямих норм, які б забороняли чи регламентували застосування ШІ у студентських роботах (на сьогодні існує лише Проект Закону про академічну доброчесність). Водночас діють загальні принципи академічної доброчесності, відповідно до яких плагіат, списування та несанкціоноване використання сторонньої допомоги є порушенням навчальних правил (зазвичай прописані в Положеннях про академічну доброчесність у ВУЗах). Використання тексту, повністю згенерованого ШІ (наприклад, ChatGPT), без належного посилання чи визнання джерела, можна розцінювати як приховану форму плагіату, оскільки студент видає чужу роботу за власну. Таким чином, навіть без спеціального законодавства, університети мають право притягнути студента до академічної відповідальності згідно з внутрішніми нормативними актами. Зовсім інша річ — це використання ШІ як інтелектуального помічника, а не як повноцінного «автора» студентської роботи. Якщо студент застосовує ШІ для перевірки орфографії, пошуку джерел, перекладу термінів або навіть для генерації ідей, а потім самостійно оформлює матеріал — це цілком прийнятна практика. Навіть може розглядатися як форма сучасної цифрової грамотності. Університети по всьому світу активно шукають баланс між користю та ризиками застосування ШІ.

На проведеному «Воркшопі від StrikePlagiarism.com: Штучний інтелект, академічна доброчесність і сучасні підходи до перевірки» (березень 2025) - компанія, яка є академічною антиплагіатною системою, інструментом пошуку плагіату та джерел запозичення, в частості й ШІ, запропонували як варіант при роботі з ШІ декларувати, вказуючи застосовану версію, технологічні інструменти та перелік питань, який ставився перед ШІ (у якій частині роботи він був використаний).

Заборона ШІ — не вихід. Натомість потрібно впроваджувати нові правила, які передбачатимуть: обов'язкове декларування використання ШІ у роботі (наприклад, в окремому пункті "Технологічні інструменти"), але за умови збереження авторської участі студента й дотримання норм доброчесності; врегулювання й розробку стандартів використання ШІ в академічному середовищі у гармонії з етичними та освітніми стандартами. Лише так ми зможемо побудувати освітнє середовище, у якому новітні технології будуть служити для розвитку мислення і відповідального навчання.